SOCIETATEA ACADEMICĂ ROMANĂ

RAPORT

ASUPRA

CERCETARILOR ISTORICE FACUTE
IN
BIBLIOTECELE DIN RUSSIA

DE

GR. G. TOCILESCU

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI CURTEA ȘERBAN-VODĂ

1878.

D-lui Gr. H. Grandea
Omagiu talentului. —
autorul.

SOCIETATEA ACADEMICĂ ROMANĂ

RAPORT

ASUPRA

CERCETARILOR ISTORICE-FACUTE

IN

BIBLIOTECELE DIN RUSSIA

DE

GR. G. TOCILESCU

BUCURESCI

IMPRIMERIA STATULUI CURTEA ŞERBAN-VODĂ

1878.

Domnule preşedinte,

De şi întors de maĭ mult timp în ţéră, împregiurărĭ diferite m'a împedecat pênĕ acum a presenta D-vóstre un raport maĭ întins asupra misiuneĭ sciinţifice, ce aţĭ bine voit a'mĭ încredinţa în Rusia, pentru cercetarea şi decopiarea manuscriptelor Principeluĭ Dimitrie Cantemir şi a altor acte şi manuscripte privitóre la istoria română.

Indeplinind astăḑĭ acéstă datorie, şi referindu-mĕ la raportul trămis din Moscua, la 27 Decembre, anul trecut, am onóre a aduce la cunoscinţa D-vóstre următórele:

1. Manuscripte cantemiriane.

A). Bibliotheca archivelor principale ale ministeruluĭ de externe din Moscŭa posede şése manuscripte de ale Principeluĭ Dimitrie Cantemir, dăruite tóte încă din anul 1783, de către Nicolai Nicolaevicĭ Bantîşu-Kamenskiĭ: [1])

[1]) Pe fie-care manuscript aflăm însemnat cu mâna propria a luĭ Bantîşu-Kamenskiĭ anul când s'a făcut donaţiunea. Maĭ vedi si Jizn Nikolaie Nikolaevicea Bantîşa-Kamenskago, p. 68—69, Moscva. 1818.

Acestea sunt:

1. Chronicul vechimeĭ a Româno-Moldovlachilor, sub No. 103.

2. Istoria Ieroglifica, sub No. $\frac{3}{341}$.

3. Compendiolum universae Logices institutionis sub No. $\frac{4}{454}$.

4. Curanus.

5. Historia Moldo-Vlachica.

6. Dell'acrescimento e decadenza del' Impero Othomano osia epitome dell'Istoria Turca, tradotta in Italiano da Antioco Principe Cantemir, figlio dell'autore; cu *Annotazioni* la dênsa, sub No. 4.

I. *Manuscriptul Chroniculuĭ vechimeĭ a Romano-Moldovlachilor* este un volum în-folio pe chârtie grósă 343 foĭ, câte 29 rândurĭ pe uă pagină, scris în Petersburg, la anul 1717, de două mânĭ: prefacia română şi latină (fóia 3—24), textul Chroniculuĭ de la fóia 292 pênĕ la fine, cum şi tóte notele mărginale, îndreptările şi adaosele posterióre sunt copiate de însuşĭ autorul; éră restul, de unu diacu al sĕŭ. Lipsesc patru foĭ, treĭ dupe pag. 407, éră una dupe pag. 423. Legĕtura este în piele, cu scórţe gróse, avênd pe una din ele marca familieĭ Cantemirescĭ, impresa în aur. Pe uă fóiă deosebită, scrisă de Cantemir ca uă însciinţare la *Chronic*, aflăm că pentru al patrulea rând el revĕḑuse şi îndreptase

manuscriptul[1]), şi că spera a'l da în curând la tipar. Dupe mórtea sea, opera s'a păstrat inedită în bibliotheca Principeluĭ Serghie Cantemir, fiul luĭ Dimitrie [2]), de unde trecu apoĭ în mâna luĭ Niculae Bantîşu-Kamenskiĭ. La 1837, ea vĕḑu pentru ântâia óră lumina în Iaşĭ, sub îngrijirea reposatuluĭ G. Săulescu.

Am colaţionat cu cea maĭ mare scrupulositate textul imprimat cu originalul, notându-se pe contra-pagină tóte deosebirile de punctuaţiune, schimbare a cuvintelor, lectură greşită etc., cum şi omisiunile constatate. Depun uă-dată cu acésta cele două volume tipărite, împreună cu treĭ fac-simile. unul în 500 esemplare, după însciinţarea pe fóia separată, de care vorbiĭ maĭ sus; cele alte două în câte un esemplar, după

[1]) La fóia 277 găsim uă notă ce ne autorisă a susţine că manuscriptul în cestiune fusese reviḑuit, îndreptat şi complectat de autorul luĭ pĕnĕ în timpul din urmă al vieţeĭ sale. Vorbind despre câmpiĭ Capciaculuĭ, Cantemir adaogă la margine: «Tragusă câmpiĭ acestea d n apa Donuluĭ pĕnĕ la Hina, trecĕnd peste apa Volgăĭ, alăturea cu Uzbecul, pe care câmpĭ dusune-aŭ vrémea şi pe noĭ a'ĭ vidé.» Aci neapărat, Cantemir se referă la espediţiunea în Persia a luĭ Petru-cel-Mare din 1722, la care luase şi el parte, şi din care i s'a şi pricinuit mórte, un an maĭ în urmă.

[2]). Veḑĭ Bantîş-Kamenskiĭ, *Istoria o jizni i dielah Kn. K. Kantemira*, p. 313 notă, Mosceva 1873.

uă pagină din prefacia latină și română a Chroniculuĭ, câte și trele scrise cu mâna proprie a autoruluĭ.

II. „Istoria ieroglifică în doa-spră-dece părțĭ împărțită; așijderea cu 770 de sentențiĭ frumos împodobită, la începătură cu scară a numerilor desvělitóre, éră la sfârșit cu a numerelor streine tâlcuitóre“,— un volum aprópe 700 paginĭ în-4, în limba română, scris cu mâna proprie a luĭ Cantemir, probabil în Constantinopole, înainte d'a se face Domn al Moldoveĭ. Acéstă „istorie ieroglifică adevěrată pentru lucrurile carile între două marĭ și vestite, a Leuluĭ și a Vulturuluĭ monarhiĭ, s'aŭ tîmplat, și prin vremea a 1700 anĭ de vrednicie a se crede scriitoriŭ f'rte pre amănuntul însemnată. Carile prin tot cursul vremiĭ aceea între viĭ aŭ fost, de vêrstă la 3100 anĭ fiind, când sfârșitul începuteĭ sale istoriĭ a vidé s'aŭ învrednicit,“—acéstă istorie ieroglifică, dic, tratéză evenimentele petrecute în ț'ra românéscă și Moldova, pe timpul luĭ Cantemir, intrigile luĭ Brâncovénu și ale boerilor moldovenescĭ la Pórtă, pentru a surpa pe Dimitrie și Antioch Cantemir, tóte persónele învelindu-le sub numele unuĭ dobitoc saŭ pasăre. La începutul manuscriptuluĭ este uă frumósă pagină luminată, desemnată de Cantemir, representând *cetatea Epithimieĭ*, așa cum șĭ-o închipuesce autorul; éră la fiecare început de carte se vede loc alb lăsat, cu intențiune probabil de a'l împlini maĭ apoĭ cu desemnurĭ.

Am copiat întregul manuscript cu literile, ortographia și paginatura principeluĭ Dimitrie Cantemir, luând și două facsimile pe carĭ le depun împreună cu 168 colĭ chârtie scrisă.

III. *Compendiolum universae Logices institutionis*, manuscript în-16, paginĭ 88, scriere fórte măruntă, frumósă, 21 rândurĭ pe pagină, de mâna proprie a autoruluĭ. Alătur un fac-simile și 18 colĭ scrise.

IV. *Curanus*, manuscript în folio, 126 foĭ, scris în latinesce cu mâna luĭ Cantemir. Parte din el s'a tradus și tipărit în rusesce din ordinul luĭ Petru-cel-Mare, de Iliinski, sub titlul: *Kniga systima ili sostoĭanie muhammedanskia religia*, St. Peterburg 1722.

S'a copiat numaĭ 30 colĭ, atât cât a putut scrie persóna ce se îngagiase cu copiarea întreguluĭ manuscript, pênĕ a nu pleca subscrisul din Moscua.

La un loc cu scrierea Curanus se află:

V. *Historia Moldo-Vlahica*, originalul latinesc al *Chroniculuĭ vechimeĭ a Romano-Moldovlahilor*, în folio, 96 foĭ, scris cu propria mână a autoruluĭ.

Incă necopiat.

Pentru aceste două manuscripte am luat înțelegere cu directorul archivelor principale ale ministeruluĭ de externe din Moscua, D. baron Bühler, ca să le trămită Societățeĭ nóstre Academice, spre copiare, în urma uneĭ esprese cererĭ din partea D-v.,

și încuviințarea Majestățeĭ Sale Impĕratuluĭ tuturor Rusielor.

VI. Traducțiunea italiană a opereĭ: *despre crescerea și scăderea imperiuluĭ othoman*, este întocmaĭ făcută după originalul latinesc, păstrat în bibliotheca muséuluĭ asiatic din Petersburg, sub No. 51.

B). In bibliotheca academieĭ theologale din lavra St. Sergiu, (lêngă Moscua) am aflat:

VII. *Loca obscura in Catechisi, quae ab Anonymo Authore slaveno idiomate edita et Pervoe ucenie otrokom intitulata est, dilucidata autore Principe Demetrio Cantemirio*, un volum în 4, sub No. $\frac{227}{568}$. paginĭ 247, scris de însușĭ autorul, în anul 1720. Legĕtura este în pĭele, avênd pe prima scórță marca Principeluĭ Cantemir bine impresă în aur și conservată.

Acéstă scriere polemică îndreptată contra cărțiĭ luĭ Theophan Procopovicĭ „Prima instrucțiune a copiilor," avu mare resunet și însemnătate pe acel timp în Rusia, și s'ar putea dice, că astădĭ încă ea ar trebui să fie maĭ cunoscută și maĭ aprețuită.— Petru-cel-Mare, in graba d'a sădi pe teritoriul rusesc ródele civilisațiuneĭ europene, căta să prepare tinerimea cu spiritul noilor reforme, și de aceea se adresase luĭ Theophan Procopovicĭ a scrie un Catechism, care să rupă cu tradițiunea sânților părinți, cu vechile forme ale viețeĭ bisericescĭ, cu respectul fără marginĭ

pentru doctrina pravoslavnică a Orientului.— Cartea apăru în 1720, [1]) și din ordinul Țaruluĭ ea se citea de căte două orĭ pe ḑi în biserice.—Principele Cantemir nu se sfii a desveli și a combate cu tărie, în aprobațiunea tutulor adversarilor nouilor reforme ale luĭ Petru, și a tutulor *dreptcredincioșilor*, punct cu punct eresiele prelatuluĭ rus, [2]) arĕtânduse pretutindenĭ adevĕrat fiŭ și apĕrător al Bisericeĭ rĕsăritene. —Textul latinesc se traduse îndată

---

[1]) Sub titlu: *Pervoe ucenie otrokom, v ne mje bukvî i slogi, taje: Kratkoe tolkoıanie zakonnago desiatoslovia molitvî gospodni.— Symvola vierî, i deviati blajenstv*, în 4 pag. 66.— Cartea a apărut la 1720, éră nu la 1714, după cum susține eronat Antioch Cantemir, fiul luĭ Dimitrie, în satyra I, ed. Globunov, p. 618.

[2]) Critica luĭ Cantemir a apărut anonim, însă toțĭ sciaŭ pe autorul eĭ.—Markel Radușevski, într'unul din protesturile sale contra luĭ Theophan Procopovicĭ, 'l arată anume. — Veḑĭ Pekarskiĭ, Nauka literatura v Rossii pri Petrie velicom, Sanct. Petersburg 1862, I, 496—498, 503—507.— Cf. Vita Theophanis, ap Scherer's *N. Nebenstunden*:

«Rutheni nonnulli Catechismum hunc improbarunt, quod de cultu si imaginum aliter docuerit, quam Iavorsky în Petra Fidei.» I. Cistovicĭ, Feofan Procopovicĭ i ego vremia, p. 50—54, St. Petersburg. 1868.—Un alt studiu: Odin iz maloizviestnîh literaturnîch protivnicov Feofana Procopovicea, în Sbornik Istoriceskih materialov i documentov, isd. M. Mihaĭldovîmu p. 1—35, St. Petersburg 1873.

în rusesce circulând în maĭ multe esemplare manuscripte [1]).

Alăturez cu acésta copia manuscriptuluĭ (62 colĭ), și un fac-simile după marca principeluĭ Dim. Cantemir.

VIII. Ioannis Baptistae Van-Helmont phisices universalis doctrina et Christianae fidei congrua, et necessaria philosophia, un vol. în-4, paginĭ 820, scris întreg de Cantemir, probabil în Constantinopole, înainte de a se face domn al Moldoveĭ, sub No. $\frac{312}{567}$. Legătura este în pele, avênd pe scórță marca princiară: capul de boŭ încoronat și înstellat; sórele și luna; éră jos: sabia și buzduganul încrucișate.

Opera fiind compusă din excerpte făcute de Cantemir din tractatele fisice ale celebruluĭ chimist belgian Van-Helmont (născut 1577+1644) [2]), am copiat ceea ce este

[1]) Un esemplar se păstréḑă în bibliotheca Imperială din Petersburg, secț. 1, în 4, No. 273, foi 105, provenind din bibliotheca principeluĭ Dimitrie Michailovicĭ Galiținu, ginerele luĭ Dimitrie Cantemir, după fiica sa Smaragda (Ecaterina).—Un alt esemplar, în bibliotheca seminaruluĭ Vifaniu de lêngă Lavra Sf. Sergiu. — Pênĕ acuma încă nu s'a tipărit acest manuscript plin de interes sub tóte punctele de vedere

[2]) *Ortus Medicinae, id est initia Physicae inaudita, progressus medicinae novus in morborum ultionem ad vitam longam*, Amsterdam 1648, în 4; Veneția 1651, în fol. etc; tradus holandesce, englesesce, franțusesce și nemțesce. Veḑĭ despre Van-Helmont și theoriele sale: *Biographie universelle, ancienne et moderne*, t. 20, Paris 1817, cuv. Helmont -și: *Nouvelle biographie générale*, ed. Dr. *Hoefer*, Paris 1858, t. 23, p. 854—864. și autoriĭ citațĭ acolo.

propriŭ scriitoruluĭ român, și anume: 1) *Encomium in authorem, et virtutem doctrinae eius, moldavo idiomate interpretatum*; 2) *Laudă cătrà izvoditoriu, și catrà virtutea învĕțătureĭ luĭ*; 3) *Lectori amico s. d.*; și 4) *Index tractatuum ex operibus Vanhelmontij excerptorum, solummodo ad Physicam pertinentium*; — am fac-similat și armele principeluĭ Cantemir.

IX. *Sacro-sanctae scientiae indepingibilis imago, tomus primus, quo comprehenduntur Theologophysices principia sacra, authore Demetrio principe Moldavo*, cu o scrisóre către preceptorul sĕŭ Ieremia Cacavella, un vol. în—4, sub No. $\frac{256}{569}$, paginĭ 338, scris cu propria mână a luĭ Cantemir, probabil la Constantinopole, înainte de a se face domn al Moldoveĭ.

Am copiat manuscriptul întreg (76 colĭ), fac-similând și un desemn lucrat de Cantemir.

X. *Institutio Logices, id est de philosophiae instrumentali arte habitus*, un volum in-4, sub Nr. $\frac{808}{567}$, paginĭ 293, scris întreg de Cantemir.

De la pag. 1—74 este textul miculuĭ tractat de logică, ce se păstrédă în bibliotheca arhivelor ministeruluĭ de esterne din Moscua, despre care am vorbit maĭ sus; éră de la pag. 74 până la fine: *Institutio*

logices ad mentem neotericorum philosophorum, authore Ieremia Cacavella, scris cu mâna luĭ Cantemir.

Necopiat.

Cestiunea proveninţeĭ acestor patru manuscripte cantemiriane m'a preocupat îndestul; déră, lipsind indicaţiunĭ sigure, nu i se póte da uă soluţiune certă. Tot ce se scie, este că înainte de transformarea seminaruluĭ theologic de la Lavra Sf. Sergiŭ în actuala academie theologică (pe la începutul seculuiuĭ nostru), manuscriptele aparţinuseră bibliotheceĭ seminaruluĭ, după cum resultă din însemnările de pe fie-care din ele. Déră uă împregiurare ne autorisă a susţine că: pe lêngă aceste patru manuscripte ḑisa bibliothecă posedase uă dată, décă nu maĭ multe, cel puţin încă alte două manuscripte Cantemiriane; căcĭ, observând diversele numerotaţiĭ de pe manuscriptele esistente, aflăm:

Loca obsc. in catech.	*Van-Helmont;*	*S. sanct. scient.*	*Logica*
3001	3004	3005	3006
141	144	145	146
133	136	137	138

Intre manuscript. *Loca obscura* şi *Van-Helmont*, a trebuit fără îndoélă să esiste în bibliothecă încă două cu numerotaţiunile:

3002 şi 3003
142 şi 143
134 şi 135

Care să fie aceste manuscripte? Şi ce o fi devenit ele?

In vechile catalóge ale bibliothecei academieĭ sunt trecute numaĭ cele patru; ar urma déră că cele-alte două aŭ dispărut înainte de începutul secoluluĭ nostru. Ca ele să fie unele din cele aflătóre în bibliotheca archivelor ministeruluĭ de externe din Moscua saŭ Petersburg, nu e de admis, pentru că pe acestea nu se vede numerotaţiunea de maĭ sus.—Maĭ probabil ar fi: că unul din cele două a fost: *Monarchiarum physica examinatio*, volumul adică al II din opera *Sacro-sanctae scientiae indepingibilis Imago*, şi care neapărat că urma a se fi găsit la un loc cu primul volum: *Theologo-physices principia sacra.* Unde o fi rătăcit însă, nu putem sci.— Cată să maĭ observăm încă, că bibliotheca academieĭ de theologie, lavra Sf. Sergiŭ, nu a posedat niciĭ uă-dată verĭ-un manuscript al opereĭ luĭ Cantemir *Descriptio Moldaviae*, şi că manuscriptele după care Societatea Academică a publicat astă operă, se conservă în bibliotheca academieĭ de sciinţe din Petersburg (anume în museul asiatic sub No. No. $\frac{27}{54}$. $\frac{28}{55}$) încă din anul 1738, éră nu la lavra Sf. Sergiŭ, cum se asigură în prefacia citateĭ ediţiunĭ.

C). Bibliotheca museluĭ asiatic din Petersburg posedă patru manuscripte Cantemiriane, provenind de la celebrul huma-

nist și membru al academieĭ imperiale de sciințe, Bayer (mort la 1738) [1]).

Acestea sunt:

XI. *Demetrii Cantemiri, historia incrementorum atque decrementorum Aulae Othomanicae*, cu *an otationes ad (incrementa et decrementa) Historiae othomanicae*, manuscripte No. No. 51, 52 și 53, treĭ volume în folio, copie după originalul latinesc al luĭ Cantemir, făcută sub grija academiculuĭ Bayer, care și proectasse tipărirea opereĭ [2]).

Notăm încă, că impĕratul Petru-cel-Mare, dorind a îmbogăți literatura rusă cu

---

[1]) Notăm că cea maĭ mare parte din manuscriptele luĭ Bayer s'aŭ cumpĕrat de guvernul engles pentru *museul britanic*. Că cercetare mănunțită în acest musĕŭ ne-ar da póte la ivelă încă alte manuscripte de ale luĭ Dim. Cantemir. — Bayer ceruse de la discipolul sĕŭ, Antioch Cantemir, originalele manuscripte ale principeluĭ Dimitrie, spre a le copia.

In bibliotheca academieĭ de sciințe din Berlin trebue să se afle originalul opereĭ *Descriptio Moldaviae*, pe care D. Cantemir l'a trimis înainte d'a deveni membru al aceleĭ academiĭ, la 1714. Vedĭ manuscriptul de noĭ copiat: *Collectanea Orientalia*; «Descriptionem hodiernae Moldaviae geografico politicam: idiomate latino: quae *Berolinum missa est cum charta topographica ejus Principatus*»

[2]) *Probele profesoreluĭ Bayer, cum trebue să se tipărescă Istoria Imperiuluĭ Othoman scrisă lătinesce de Dim. Cantemir*, câte-va foĭ aflate de noĭ în portofoliul luĭ Müller, bibliotheca archivelor ministeruluĭ de externe din Moscva.

traducerea cărţiĭ luĭ Cantemir, însărcinase anume pe Dimitrie Grozin cu acéstă lucrare [1]), care nu a vĕḑut însă lumina.

Incă necopiat.

XII. *Demetrii Cantimiri principis Moldaviae descriptio*, şi *Demetrii Cantemiri principis Historiae Moldaviae*, două copiĭ ale aceluiaşĭ manuscript sub No. 54 şi 55, sunt deja publicate de Societatea Academică sub titlu: *Descriptio Moldaviae*.

XIII. *Vita Constantini Cantemirii cognomento senis Mold. P. P. autore Demetrio Cantemiro principe Moldaviae*, 179 pag. în folio, copie după autograful principeluĭ făcută sub îngrijirea luĭ Bayer, ale căruĭ corecţiunĭ se vĕd pe marginea textuluĭ. Exclusiv cu ajutorul acesteĭ scrierĭ, celebrul humanist compuse lucrarea: *de vita et rebus gestis Constantini Cantemiri principis Moldaviae*, publicată cu traducere rusă în faciă, de Bantîş-Kamenskiĭ, în Moscua 1783, sub titlu: Istoria o jizni i dĭelah Cnĭazea Constantina Cantemira, un vol. în 8 p. 408.

Am copiat numaĭ 90 paginĭ.

XIV. *Principis Demetrii Cantemiri, variae schedae et excerpta e autographo descripta*, 54 foĭ în 4, sub No. 60, manuscript reunit cu alte manuscripte şi foĭ

[1]) Veḑĭ ucazul împĕratuluĭ, în archiva synodală din Petersburg, anul 1721, carton No. 6.

imprimate, într'un volum ce pórtă titlu: *Collectanea orientalia.*— De la fóia 1-7 este: Viéța luĭ Dimitrie Cantemir, și indicațiunea scrierilor sale; la fóia 7 *recto*: diploma luĭ Cantemir de membru al academieĭ berlinese; de la fóia 7 *verso* pênĕ la fóia 15: „*E Demetrii Cantemiri principis Moldaviae schedis autographis*; éră de la fóia 15-54: „Regiones, quae ab Baku circa littus Caspium usque ad Czircassos extenduntur“ [1]).

Le-am copiat.

XV. „*Istoria Kantakuzinîh* i *Brankovanov*“

istoria Kantacuzinilor și Brăncovenilor“ traducerea rusă a manuscriptuluĭ românesc încă neaflat: *Istoria celor două case Brăncoveanu și Cantacuzino*, un manuscript esistinte in archiva ministeruluĭ de externe din Petersburg, secțiunea I, cartea No. 14, pag. 31 seq., și care s'a publicat sub titlu:

„Divnîĭa revoluții pravednago bojia otmsceniĭa na familiiu Cantacuzinihĭ v' Valachii Slavnîh i Brancovanov, în jurnal ili podennaia zapiska Petra Velicago, cĭastĭ vto-

[1]) Despre ultimul studiŭ vorbesce Bayer, *De muro Caucaseo*, în *opuscula ad historiam antiquam*, Halae 1770 pag. 94—125; și maĭ pe larg Fraehn Ch M. *Die Inschriften von Derbent* 1827, pag. 205—229, I abtheil. *Beilagen* în Eduard Eichwald, *Reise auf dem Kaspischen Meere und in den Kaukasus*, II band, Berlin 1838, și Fraehn in *St. Petersburger Zeitung*, 1828 No. 20—23.

raea, pag. 291—313, Petersburg 1772.

XVI „Plan Constantinopolĭa ili Ţarĭagrada, ije prejde nariţaşesĭa Vizantiĭa, drevle je Vygos, zavoevan Muhamedom vtorîm lĭeta gospodnĭa 1453, mĭeseaţa maĭa 29, narisovannĭĭ Knĭazem Dmitriem Kantemirom, St. Petersburg“; adica romanesce :

Planul Constantinopoluluĭ saŭ Ţarigraduluĭ, care înainte se chema Byzantia, éră în vechime Vygos; a fost luat cu resboiŭ de Mahometu II la anul domnuluĭ 1453, luna luĭ Maiŭ 29; — ridicat de principele Dimitrie Cantemir“, şi gravat în aramă de Alexie Zubow, se păstra pénĕ maĭ deunădĭ în colecţiunea gravurilor Ermitagiuluĭ împĕrătesc din Petersburg.[1]) Astă-dĭ este depus în biblioteca statuluĭ-major din Petersburg împreună cu *placa* originală a luĭ Zubow.

Pentru copiare a avut amabilitate D. academic Kunik a îngriji şi a însărcina uă persónă competinte; — éră pentru manuscriptele *historia increm. atque decrement.*, şi *vita Constantini Cantemiri*, am luat înţelegere cu biuroul academieĭ imperiale de sciinţe ca să le trimită aci în Bucurescĭ, spre copiare, în urma uneĭ cererĭ, ce Societatea Academică o póte face *direct* dişeĭ academiĭ.

Acestea fiind tóte manuscrĭptele cante-

---

[1]) *Pekarskiĭ*, op. cit. I pag. 252.

miriane aflate în Rusia, să citez pe cele ce maĭ rĕmân încă pênĕ acum nedescoperite, saŭ carĭ aŭ perit:

1. *Monarchiarum physica examinatio*, pe care din eróre o socotesce mitropolitul Eugenie c'ar fi în bibliotheca academieĭ de sciințe din Petersburg.[1])

2. Textul romănesc al scriereĭ: *Istoria celor douĕ case Brăncoveanu și Cantacuzin.*[2])

3. *Moldaviae nobilitatis genealogia*, despre care Cantemir vorbesce la fineá *Pridoslovieĭ* croniculuĭ Romano-Moldovlahilor, pag. LII: „precum și în cartea *genealogieĭ a néamurilor boerimiĭ moldovenescĭ (pre carea cu limbă lătinéscă am scris-o)* pre larg am arătat“.

4. *De statu politico aulae Othomanicae*[3]): séŭ după alțiĭ: „Istoria Mahomedanilor din vremea mincinosuluĭ prooroc Mahomet pênĕ la primul Împĕrat al Turcieĭ.“ Acéstă scriere latinéscă, începută la Constantinopolĭ și terminată la St. Petersburg în anul 1716, a perit în marea Caspică cu pri-

---

1) *Slovari russkih svietskih pisateleĭ, socin. Mitropolita Evgheniĭa*, tom I, Moscva 1845, p. 264

2) Esistă și uă traducere grécă modernă tipărită.

3) Nota biografică în manuscriptul *Collectanea Orientalia* citat maĭ sus.

lejul espedițiuneĭ de la Derbent în anul 1722. [1])

5. Tot atuncĭ a perit și un *Catechism compus de Cantemir în limba persană*, și din care se tipărise deja prima cólă și se trămisese Sf. Sinod din Petersburg, spre aprobare. [2])

6. Cartea cântărilor după musica turcéscă.

Din operile sale tipărite în limba românéscă, încă de pe timpul când el trăia, se citéză:

1. Divanul saŭ gâlcéva Ințeleptuluĭ cu lumea, saŭ județul sufletuluĭ cu trupul, în Ieșĭ 1698, scris de Cantemir când abia avé vêrsta de 17 anĭ[3]). S'a reprodus și de învĕțatul d. Hasdeŭ în *Archiva istorică a Românieĭ*, t. II, p. 82—170.

2. Introducere în musica turcéscă, tot în românesce. Mitropolitul Eugenie [4]) dice că s'ar fi tipărit în Moldova. Noĭ nu cunóscem vre-un esemplar.

---

[1]) Mitrop. Eugenio, op. cit. p. 265; D. Bantîș Kamenskiĭ Slovarĭ dostopamĭatnîh lĭudeĭ Russkoĭ Zemli, partea III, Moscva 1833, pag. 34—24, op cit. p. 314. — Nic. Bantîș Kamenskiĭ, op. cit. — Nota din *Collectanea-Orientalia* suscitată.

[2]) Nota de la 1725 în manuscriptul citat *Collectanea Orientalia.*

[3]) Nota citată în manuscriptul *Collectanea-Orientalia.*

[4]) Op. cit. p. 264.

Uniĭ biografĭ [1]) maĭ înşiră între operile luĭ Dimitrie Cantemir şi *Insemnare de tóte ḑilele* (Notationes quotidianae) de la 1721 —1724. Acest manuscript însă, aflător în bibliotheca archivelor ministeruluĭ de esterne din Moscua, sub No. 388, e scris rusesce de Ivan Iliinski, guvernorul copiilor principeluĭ Cantemir, şi conţine elemente preţióse pentru biografia celebruluĭ principe. La pag. 49 aflăm următorul estract din notele luĭ Dimitrie:

Ex libello Principis:
Cazan gr. 55 min. 35
Saratov gr. 49 min. 33
Camyssenka gr. 48 min. 35 sec. 5
Visla Dubrova gr. 48 min. 35
Distat a Czaritzyna Wjorst 60
Astrachan gr. 45.

Am copiat din acest jurnal tot ce privesce pe Cantemir şi familia sa. Asemenea s'a copiat şi textul latinesc al *panegyriculuĭ luĭ Petru cel mare*, rostit de Sergiŭ Cantemir, în vîrstă de 7 anĭ, şi scris de sigur de părintele sĕŭ, principele Dimitrie [2]).

1) Dim. Bantîş Kamenskiĭ, op. cit. p. 42.

2) S'a tipărit la 1714, în Petersburg rusesce şi latinesce. Cartea este de tot rară. Un esemplar am aflat în archivul sinodal din Petersburg, şi altul în bibliotheca de sciinţe ruse. Textul rusesc e reprodus de Bantîş Kamenskiĭ în *Memoriia o jizni i dielah Kn K. K* p 323–328. In bibliotheca patriarchală din Moscua, adĭ numită bibliotheca sinodală, se află în manuscript traducţiunea rusă a *Panegyriculuĭ Sf. mucenic Dimitrie Thesalonichianul,* scris probabil de principele Dimitrie Cantemir, şi pronunţat în grecesce de fiul sĕŭ Antioch la anul 1719, în vêrstă numaĭ de 11 anĭ.

II. Corespondența luĭ D. Cantemir și alte documente istorice.

Daŭ aci un inventariŭ de scrisorile principeluĭ Cantemir și alte acte privitóre la dênsul și la istoria română în genere, ce am copiat în archivele ministeruluĭ de esterne din Moscua și Petersburg, precum și în archivele Senatuluĭ și Sf. Sinod.

a). *Archivele ministeruluĭ de esterne din Moscva.*

1. 1711, Iunie. Manifestul în latinesce al principeluĭ Dim. Cantemir către locuitoriĭ Moldoveĭ, pentru sosirea armatelor ruse în țéră și rădicarea cu toțiĭ în contra Turcilor.

2. 1711, Iunie 13. Scrisórea grafuluĭ Golovkin prin care rógă pe Cantemir, în numele împěratuluĭ Petru cel mare, de a îngriji de aprovisionarea trupelor ruse și de a trămite două saŭ treĭ persóne bine cunoscĕtóre a locurilor din Bugiac și de pe lêngă Dunăre (în latinesce).

3. 1711, Iunie. Scrisórea luĭ Petru cel mare către Cantemir și condițiunile sub care acesta a fost primit în serviciul Rusieĭ (rusesce).

4. 1711. Însemnare de tot personalul din care se compunea în Rusia curtea principeluĭ Dim. Cantemir (în românesce).

5. 1711, Iulie 28. Scrisórea luĭ Cantemir către graful Golovkin, ca să presinte

Impĕratuluĭ treĭ supliciĭ ale sale (în latinesce).

6, 7, 8. 1711. Cele treĭ supliciĭ ale luĭ Cantemir către Petru cel mare, prin care fixéză condiţiunile sub care trebue a fi primit în serviciul Rusieĭ (în latinesce).

9. 1711, August 2. Scrisórea luĭ Cantemir către graful Golovkin, de a 'ĭ se înlesni mijlócele de călĕtorie pênĕ la Moscua (în latinesce).

10. 1711, Decembre. Idem către Senat şi sosirea la Moscva a trămişilor sĕĭ de la Harkov cu scrisorĭ către Impĕratul şi senatorul Culicov (în rusesce).

11. 1711, Noembre. Petiţiunea luĭ Cantemir către Impĕrat, de a'ĭ da voe să fortifice oraşul Harcov, şi un memoriŭ asupra fortificaţiuneĭ (în rusesce).

12. 1711, Aprilie. Uă scrisóre a luĭ Lupu Costaki vel vornic şi Antiohie Iora biv hatman către generalul rus Rénţu, cu plângerĭ contra principeluĭ Dim. Cantemir, că acesta ar fi predat Ţéra-românéscă şi ar fi pus la închisóre pe Iorgaki Vornicul (în limba română).

13-22. Afacerile privitóre la familia Cantemirescilor:

a). 1711, Aprilie. Diploma luĭ Petru cel mare dată luĭ Dimitrie Cantemir;

b). 1711, Iulie. Uă scrisóre a luĭ Petru cel mare către Cantemir;

c). 1711. Suplica luĭ Cantemir către Petru cel mare, cu resoluţiunea scrisă de mâna proprie a impĕratuluĭ;

d). 1711. Scrisórea grafuluĭ Golovkin către graful amiral Apraxin, în privința bunurilor dăruite luĭ Cantemir;

e). 1715. Actul prin care se dă un imobil luĭ Cantemir;

f). Testamentul luĭ Cantemir (publicat în B. Kamenskiĭ op. c. pag. 306.)

g, h). Două ukazurĭ împĕrătescĭ pentru imobilele luĭ Cantemir;

i). Ukazul împĕrăteseĭ Anna pentru copiĭ principeluĭ Cantemir;

î). Suplica principeluĭ Constantin Cantemir către împĕrătésa Anna, pentru sócra sa.

23. 1712, Martie 9. Scrisórea grafuluĭ Golovkin către Senat, pentru a se da banĭ și alte lucrurĭ trebuinciόse luĭ Cantemir spre a veni la Petersburg cu 4 saŭ 5 boerĭ aĭ sĕĭ.

24. 1712, Iunie. Comunicațiunea grafuluĭ Golovkin către Senat pentru dispozițiunea ukazuluĭ împărătesc de a se da principeluĭ Cantemir un palat în Moscua, uă proprietate cu 40 case lêngă Moscua, la Sevsk, din districtele Komarnițkiĭ; 10,000 ruble pe fie-care an, și satul Ukolovo din ținutul Kursk; éră boerilor moldovenescĭ, satele luĭ Șidlovskiĭ (în rusesce.)

25—26. 1714. Scrisórea luĭ Dim. Cantemir către cancel. Golovkin în afacerea sa cu grecul Dimitrie Georgiev Kunețkiĭ; și altă scrisóre către baronul Șafirov (rus).

27. 1715. Graful Golovkin și baronul Șafirov despre nisce imobile dăruite luĭ Cantemir.

28. 1716. Scrisórea luĭ Dim. Cantemir către cancelarul Golovkin spre a 'l libera de impositul fonciar (rus).

29. 1716. Ukazul luĭ Petru-cel-Mare către Senat pentru nisce imobile date luĭ Cantemir.

30—31. 1717. Scrisórea luĭ D. Cantemir către cancelarul Golovkin, cu un memoriu fórte interesant despre starea Moldoveĭ şi a ţĕreĭ românescĭ, şi nuvele despre afacerile externe (rus).

32—34. Două suplicĭ ale luĭ Dim. Cantemir şi un memoriu: a) pentru liberarea fratelui sĕŭ Antioch din mâna Turcilor; b) prin ce midlóce Rusia ar putea scăpa Moldova de jugul turcesc.

35. 1718. Suplica principeluĭ Cantemir pentru liberarea unor moldovenĭ arestaţĭ la Kiev.

36—38. Două scrisorĭ ale luĭ D. Cantemir către Graful Golovkin, (în rusesce) cu uă suplică românéscă a luĭ Ion Neculce biv hatman, prin care acesta cere de la Impĕrat a face uă nouĕ expediţiune contra Turcilor, spre liberarea crestinilor, şi cedarea unuĭ ţinut pe lêngă Kiev, pentru refugiaţiĭ moldovenĭ, şi punerea lor sub ascultarea principeluĭ D. Cantemir.

39. 1720, Septembre 16. Scrisórea luĭ Dim. Cantemir către Graful Golovkin a se da diploma mareluĭ Comis Paul Rudzin, şi a fi admis la curtea imperială.

40. 1722, Ianuarie 2. Scrisórea luĭ D.

Cantemir către marquisul de Chateauneuf, la Paris, amintindu'ĭ cunoscința lor vechie, și esprimându'ĭ dorința d'a trămite pe fiul sĕŭ Constantin acolo (latinesce) cu două facsimile.

41—42. 1724. Ukazul luĭ Petru-cel-Mare de a se da luĭ Antioch fratele luĭ D. Cantemir uă pensiune anuală; cu anexe.

43—59. Alte 17 documente privitóre la istoria Românilor din diferite epoce (*19 coli*).

b) In archiva ministeruluĭ de esterne din Petersburg.

Afară de cele publicate de *Pekarskiĭ*, în Nauka i literatura v Rossii pri Petrie Velikom, I, pp. 567 și 578, am copiat:

60—61. No. 13, anul 1711. Uă scrisóre a luĭ Dim. Cantemir către Graful Șeremetev, și alta a brigadiruluĭ Cernțov către împĕratul Petru în afacerea espedițieĭ de la Prut.

62. No. 19. Principele Dim. Cantemir salută pe împĕrat de anul noŭ, dorindu'ĭ biruirĭ asupra vrăjmașilor.

63. No. 20. Cantemir mulțumesce Țariței pentru scrisórea ce 'ĭ-a trămis. Se bucură ca princesa Margarita a născut cu sănĕtate.

64. No. 20. Se jeluesce Țaruluĭ că el trăesce în nevoĭ și în neajunsurĭ la casa sa de cele maĭ neapĕrate lucrurĭ.

65. No. 24. Scrie secretaruluĭ de Stat Makarof că mulțumesce Țaruluĭ pentru

felicitaţiunea ce ĭ face, şi se scusă că n'a putut veni la Moscua.

66. Felicită pe Ţaru de sĕrbătorile crăciunuluĭ şi de anul noŭ.

67-68-69. Felicită pe Ţar că i s'a născut un fiŭ, şi de anul noŭ.

70. No. 27, anul 1716. D. Cantemir cere de la Ţaru scutire de foncieră pentru moşiele ce are.

71. Insciinţéză pe secretarul cabinetuluĭ, ca Senatul n'a trămis ucazul imperial de scutire, şi cere un al duoilea ucaz de privilegiele sale.

72. Mulţumesce Ţaruluĭ pentru scutire de foncieră; déră se jeluesce că Senatu nu vrea să împlinéscă porunca împărătéscă, avênd pismă şi ură pe Cantemir, şi cere uă uşurare de nevoĭ.

73. Reclamă Ţaruluĭ că guvernatorul Chievuluĭ, principele Galiţin, în puterea ucazuluĭ Senatuluĭ, 'ĭ cere 7,926 ruble, fonciera pe aniĭ 1,713, 1,714 şi 1,715, şi 'l supără continuŭ cu cererea banilor.

74. Reclamă Ţaruluĭ întărirea privilegielor sale.

75. Projectul privilegielor, consistând în cincĭ puncturĭ ce le reclamă Cantemir pentru moldoveniĭ stabiliţĭ în Rusia.

76. Cere de la Ţaru vre uă slujbă, fiind că el primesce uă léfă mare în zadar, şi n'aduce nicĭ un serviciŭ.

77. Cere voie de la Ţar a veni şi el în Hollanda, unde se aflá atuncĭ împĕratul.

Causele cerereĭ sunt treĭ: a) să vadă pe Ţar; b) să 'ĭ recomande nisce întreprinderĭ, şi c) dorea de mult să umble prin ţĕrĭ străine.

78. No. 32. Se jeluesce Ţaruluĭ că trăesce în nevoĭ.

79. No. 41. Mulţumesce Ţaruluĭ că ĭ a încuviinţat a lua de soţie pe uă fică a principeluĭ Trubeţkoĭ.

80. Rógă pe secretarul cabinetuluĭ a presenta Ţaruluĭ şi Ţariţeĭ suplicele sale şi să 'ĭ dea de scire de resoluţiunea Ţaruluĭ.

81—82. No. 55. Rógă pe secretarul cabinetuluĭ să dea Ţaruluĭ alăturatele treĭ suplice: despre Coleti; despre uă vilă, şi despre fratele sĕŭ Antioch.

83. 55. Amintesce secretaruluĭ cabinetuluĭ de cele treĭ petiţiunĭ de maĭ sus.

84. 55. Către secretarul cabinetuluĭ a vorbi Ţaruluĭ despre Vila Weide în distr. Derptuluĭ (Dorpatuluĭ).

85. 55. Rógă pe Ţariţa ca să stărue de Ţar a 'ĭ da vila Lais din distr. Derptuluĭ.

86. 55. Către secretarul cabinetuluĭ, felicitându'l de pasce; 'ĭ trămite relaţiunea luĭ Cercasov.

87. 55. Către secretarul cabinetuluĭ pentru Vila *Lais*; 'ĭ descrie nevoile ce are din lipsa uneĭ Vile.

88. 55. Către secretar pentru acelaşĭ lucru.

89. 55. Idem trimiţĕndu'ĭ nisce supli-

ce pentru împěrat; — Cere Vila din gubernul Novgoroduluĭ, déca nu i se încuviinţéză cea cerută de maĭ 'nainte. — Idem în cestiunea frateluĭ sěŭ.

90. 55. Către secretarul cabinetuluĭ a înmâna împěratuluĭ scrisórea luĭ, şi 'l rógă pentru rěspuns.

91, 92, 93. 58. Treĭ scrisorĭ ale luĭ Cantemir către împěrat în cestiunea imobilelor sale dăruite, şi altor afacerĭ.

94—99. 63. Şase scrisorĭ ale luĭ către secretarul Macarof, în diferite afacerĭ cum: de a i se da uă pensiune anuală.

100. Scrisórea luĭ Cantemir către împěrat pentru pensiune anuală.

101. Scrisórea văduveĭ Nastasia Dim. Cantemir în cestiunea pensiuneĭ.

102. 75. Petiţiunea văduveĭ luĭ Dimit. Cantemir, princesa Nastasia, către împěrătésa Ecaterina.

103—109. 75. Alte şépte suplicĭ către împěratul Rusieĭ din partea archim. Pahomie, a Păuneĭ Cantacozino, Rudolf Cantacozino, Sava Raguzinski, etc.

c). *Archiva Senatuluĭ din Petersburg.*

110—114. Nr. 125, 468, 141, 422, 830. Cincĭ ucazurĭ ale Impěratuluĭ Petru cel mare către Senat pentru ridicarea luĭ Cantemir contra Turcilor; pentru imobilele dăruite luĭ de către Ţar; pentru alegerea de membru al Senatuluĭ.

115—119. Alte cincĭ ucazurĭ privitóre la Istoria Românilor.

ð). *Archiva Sf. Sinod din Petersburg.*

120. Ion Duca Vodă cere ca patriarhul Moscveĭ Ioachim, să mijlocéscă la marele Cnéz pentru încheerea şi întărirea păceĭ cu Turciĭ.

121. Patriarchul Ioachim rĕspunde luĭ Duca Vodă că el ca şi Cnézul doresc tot-d'a-una pacea.

122. Mitropolitul Moldoveĭ Dosifteiŭ, cere de la patriarchul Ioachim uă tipografie cu buche de câte-va felurĭ pentru tipărirea cărţilor.

123. Rĕspunsul patriarchuluĭ către Dosifteiŭ şi registrul de lucrurile tipografieĭ şi literile trămise cu însemnarea preţurilor.

124. Ioachim patriarchul arată luĭ Şerban Vodă Cantacuzon serviciele ce Ţariĭ Rusieĭ aŭ adus cu oştile lor Veneţianilor şi Austrieĭ, contra Chanuluĭ de la Crîmu şi a Turcilor.

125. Patriarchul Ioachim către mitropolitul Ungro-Valachieĭ Kir Teodosie de aceiaşĭ materie.

126. Şerban Vodă îndemnă pe Ţariĭ Rusieĭ Ión şi Petru Alexievicĭ contra Turcilor.

127. Mitropolitul Moldoveĭ Dosifteiŭ scrie de la Sucéva patriarchuluĭ Ioachim să-'ĭ trămiţă milostenie pentru că se află în nevoĭ şi sărăcie.

128. Patriarchul Ioachim 'ĭ trămite 50 de ruble.

III Portrete ale familieĭ Cantemiresci.

In archivele ministeruluĭ de externe din Mosceva se păstréză 4 portrete lucrate în oleiŭ ale familieĭ luĭ Cantemir, și anume: Principele Dim. Cantemir, socia sa Casandra, născută Cantacozino, fiul sĕŭ Antioch și fiica sa Smaragda princesa de Galitzin. [1]).

Am luat copiĭ fotografice după fie-care, asemenea și după un tabloŭ lucrat în colorĭ pe hârtie: *Deschiderea obștesceĭ adunărĭ din Bucurescĭ din anul 1831.*

---

[1]). Despre portretele gravate ale principeluĭ Dimitrie Cantemir, vedĭ «Slovarĭ ruskih gravirovanîh portretov» de D. Rovinskiĭ p. 67 St. Petersburgu 1872 și de acelaș autor: «Ruskiĭe grave i, Mosceva» p. 210 Nr. 16.

Pe uă gravură făcută cu ocasiunea susținereĭ theseĭ theologice a luĭ Lavrentie Transilvănénul la 26 Iuliŭ 1712, principele Cantemir se înfățișéḑă pe cal încongiurat de uă numerósă gardă de călărețĭ și călcând în picióre firmanul sultănesc și stégul Turcesc; maĭ jos Rusia în chip de femeie 'ĭ oferă uă ramură de maslin

D. Graf Uvarof din Mosceva a bine-voit a ne atrage atențiunea asupra uneĭ stofe frumos lucrate ce posedă D-sa, și care represintă pe Petru cel Mare pe cal călcând stégul Turcesc; Eră România și Moldova în chipul a două fecióre îngenuchiate, întind mânile suplicante către ilustrul monarch.

IV. Glosare; alte manuscripte române şi slavone scrise în România.

In bibliotheca Societăţiĭ Imperiale de istorie şi anticităţĭ rusescĭ la universitatea din Moskua am aflat: un glosariŭ slavo-român, un volum în 16 cam de la finele secululuĭ XVII, judecând după caracterile paleografice; éră în bibliotheca imperială din St. Petersburg, un alt glosariŭ slavo-român (provenind din bibliotheca grafuluĭ Th. A Tolstoi) în 4, secţ. XVI. No. 5, file, 106, cel puţin anterior secululuĭ XVII şi scris în ţéra românéscă. Pe fóia penultimă a manuscriptuluĭ se citesce între alte însemnărĭ, şi următórea: „Dionisiĭ Ermonach ot svĭata Mitropolie za Bucurescĭ, Ghenarie 13 dni vl. 7,202“ adică: „Dionisie Ermonach din Sănta Mitropolie de Bucurescĭ, Genarie 13 ḑile, anul 7,202 (1,694).“

Am copiat litera A din acest glosariŭ, şi după înţelegerea luată cu D. director al bibliotheceĭ imperiale publice din Petersburg, academicul Bîcĭkov, şi D. preşedinte al societăţeĭ de istorie din Moscva graful Tolstoi, — originalele manuscripte se vor trămite spre copiare Societăţeĭ Academice române în urma uneĭ esprese cererĭ din partea D-v.

Despre cele-alte manuscripte aflate în bibliotheca patriarchală, aḑĭ numită bibliotheca synodală din Moscua, în bibliotheca museuluĭ Romianţov, şi în biblio-

thecele particolare ale grafuluĭ Uwarof şi a D-luĭ Hludov, manuscripte române şi slavone scrise în România în secolul 15—17; cuget a vĕ presenta un studiŭ deosebit în asceptarea fac-similelor după vignete, după inițialele iluminate şi alte desemnurĭ de prin aceste manuscripte, ce nu le-am complectat încă.

V.

Amabilitatea cu care pretutindenĭ mi s'a pus la disposițiune manuscriptele şi documentele în archivele şi bibliothecele din Moscua şi Petersburg, 'mĭ impune datoria plăcută a vĕ împărtăşi numele câtorva persóne carĭ m'aŭ ajutat deosebit, cum: D. Baron Buehler, directorul archiveĭ ministeruluĭ de externe din Moscva, D. V. A. Daşcov, directorul museuluĭ Romianțov din Moscva, D. de Girs, secretar de Stat la ministerul afacerilor străine în Petersburg, şi D. academic Kunic, directorul bibliotheceĭ academice de sciințe din Petersburg, secțiunea rusă.

Asemenea D. Nil Popof, profesor la universitatea din Moscua, a bine-voit a dărui Societățeĭ Academice opera luĭ Dim. Cantemir: "Kniga systema ili sostoianie muhamedanskia relighia, St. Petersburg, 1722; éră D. Elpidifor Barsov, director al bibliotheceĭ Certkov din Moscua:

a). Uă fóie pe pergament dintr'un neva-

geliar slavon scris de Efrem, Episcopul Rădăuţuluĭ pentru monastirea Moldaviţa în Bucovina, sub domnia luĭ Radu-Vodă cel Mare, la anul 1,615;

b). Un manuscript rusesc despre Moldova: *O Moldavii*, 22 paginĭ în 4; şi

c). Un esemplar din opera sa: „Pricitaniĭa sĭevernago kraia, cĭeastĭ I, Moscva 1872. „(Bociturile poporane din Rusia nordică)".

VI.

Alăturez şi inventariul de tóte manuscriptele, fac-similele şi cărţile, ce depun uă-dată cu acest raport; şi nu pot fini, fără de a nu esprime recunoscinţa mea viuă, ce port Societăţeĭ în genere, şi în particular D-vóstre, pentru încredinţarea uneĭ missiunĭ sciinţifice de atâta importanţă, şi pentru înlesnirea mijlócelor de a o putea îndeplini, în timp de 4 lunĭ de ḑile, ast-fel cum 'mi-a stat prin putinţă.

Bine-voiţĭ, vĕ rog, D-le preşedinte, a primi sentimentele mele cele maĭ respectuóse.

Gr. G. Tocilescu.

Bucurescĭ, 1878 Aprilie 10.
